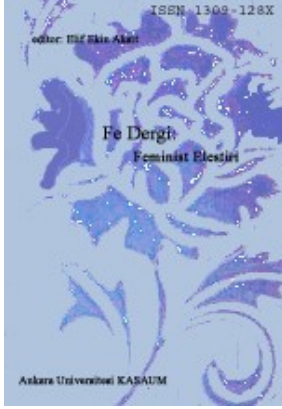

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri Cilt 2 Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği
Çiler Dursun

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 5 Haziran 2010

Bu makaleyi alıntılar için: Çiler Dursun, “Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği,” *Fe Dergi* 2, no. 1 (2010): 19-32.

URL: <http://cins.ankara.edu.tr/cdursun.html>

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği¹

Çiler Dursun*

Kadına yönelik şiddetin haberler boyunca nasıl temsil edildiği konusu, eleştirel ve feminist medya çalışmalarının uzun zamandır ilgi alanında yer almaktadır. Pek çok araştırmada bu temsillerin ve genel olarak kadının temsilinin, toplumsal alanda kadın aleyhine anlamları destekleyecek biçimde inşa edildiği ortaya konmuştur. Bu sorunlu temsilin temel dinamiğini liberal pozitivist yaklaşımın varsaydığı haber denilen bilginin nesnel ve tarafsız bir gerçekliği yansıtabileceğini iddia eden epistemik statüsünde aramak gerekmektedir. Haber, kadınla ilgili imgelerin ve anlamların varolan ataerkil anlam rejimini güçlendirecek tarzda oluşmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla konu, haberin bir bilgi türü olarak özellikleri ve işleyişi düzeyinde belirlediğinden, çözüm de haber denilen bilgi türünün yeniden gözden geçirilmesi ve buna paralel bir haber etiği anlayışının geliştirilmesi noktasında olacaktır. Burada habere dair feminist eleştirel yaklaşımlar ve haber üretim süreçlerinin erkek egemen tarzda yapılmışlığı sorgulanarak, yeni bir haber etiğini olanaklı kılacak farklı bir epistemik statü önerilmektedir. Kadına yönelik şiddeti doğallaştıran, meşrulaştıran anlam döngüsünü kırmak için, gazetecilerin içselleştireceği ve kendi sorumluluklarını fark edecekleri bir meslek etiği geliştirmek zorunludur. Bu hedefle bu çalışmada kadına yönelik şiddet haberlerine dair ulusal ve uluslararası gazetecilik kuruluşları tarafından yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren geliştirilen haber etiğinin temel hatları sergilenmekte; ardından da gazetecinin öz farkındalığını dönüştürecek yeni bir haber etiğinin dayanakları kurulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: şiddet, haber, etik, kadınlar, temsil

News ethics in view of violence against women

The issue of how violence against women is represented on news is included in the concerns of critical and feminist media studies way back. It is displayed that the representations of women in general and the violence against women news are constructed in the form of strengthening the meanings against women in society. The fundamental dynamic of this problematic representations is embedded into the epistemic status of news that asserts it as neutral and impartial knowledge and which is proposed by liberal positivistic approach to the news. News constructs images and meanings which strengthen existed patriarchal meaning regime in society. Because of the issue is emerged at the level of operation of news and its characteristics as knowledge, solution will arise on the ground of revising of this knowledge and improving a news ethics parallel to this. Here, by examining feminist critical approach to the news and to the macho work culture of news producing, a different epistemic status for news which makes possible an original and authentic news ethics is offered. It is essential to improve a new work ethics that journalists embraces and recognizes their responsibilities in society for reducing the dominant meaning cycle which justifies and naturalizes violence against women. Aiming at this future, main lines of the news ethics which is developed by journalism institutions is displayed, and then foundations of a novel news ethics is proposed which will be capable to transform the self recognition of journalists

Keywords: violence, news, ethics, women, representation

Giriş

Kadına yönelik şiddetin haberlerde temsili ve bunun etik boyutu konusu, iletişim çalışmalarında iki temel çalışma eksenini ile kesişir: Biri kadınlık imgesinin ve kadının medyada nasıl sunulduğu sorunudur; ikincisi ise genel olarak şiddetin medyada temsili sorunudur. Şiddet ve medya bağlantısına dair araştırmalar ikinci dünya savaşından itibaren başlarken, medyada kadının temsili konularına yönelik ilgi Batı'da özellikle 1960'ların sonundan itibaren güçlenir. Yazılı ve görsel medyada kadının nasıl temsil edildiğine yönelik araştırmalarda

* Doç.Dr., Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi.

1970'lerin sonuna kadar kadınların büyük oranda anne ve eş olarak temsil edildiği; buna karşılık erkeklerin ancak üçte birinin aile kurumu içinde baba ve eş olarak temsil edildiği ortaya çıkarken,² televizyon programlarının da kadının mesleki konumlarını belirli sınırlılıklar içinde temsil ettiği ve iş yaşamından çok ev hayatına odaklandığı pek çok çalışmada saptanmıştır. 1977 yılında Janus tarafından ABD'de kadınların imgeleri üzerine yapılan içerik çözümlenmeleri,³ dolaşımdaki imgelerin varolan patriyarkal yapıları pekiştirmeye hizmet eden liberal bir bakış açısını yansıttığı öne sürmüştür.⁴

Bununla birlikte hem şiddet konusundaki hem de kadınlık imgelerine dair araştırma zeminleri de, kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinin etik boyutunu irdelemek adına doğrudan değil dolaylı bir ardyöre bilgisi sunarlar. Bu dolaylı bilginin ana hatlarını kısaca hatırlatıp haberde kadına yönelik şiddetin sunumunun yarattığı etik sorunlara odaklanmak, bu çalışmanın ana çerçevesini oluşturmaktadır. Bütün bunları gözden geçirildiğinde görülmektedir ki, kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinde olduğu kadar insanın haberleştirilmesinde de varolan sorunlu gazetecilik pratiklerinin dönüştürülmesi için bir fırsat yaratabilecek olan şey, habere ilişkin genel geçer önkabullerin bir yana bırakılmasıdır.

Kitle iletişim araçlarının toplumda şiddetin artışında merkezi bir etkisi olduğu görüşü, yirminci yüzyılın başından itibaren sürekli tartışılmıştır. Özellikle iletişim alanında egemen olan Anglo- Amerikan anaakım araştırma geleneğinde, şiddet olaylarına medyada sıklıkla yer verilmesinin kişi ve toplum açısından pek çok olumsuz sonuçları olduğunu sergileyen sayısız araştırma yapılmıştır, yapılmaktadır. Söz konusu araştırma külliyatı, medyada şiddetin yoğunlukla temsilinin saldırganlığa karşı hoşgörüyü arttırdığına, şiddetin sorunları çözmeye bir araç gibi algılanmasını güçlendirdiğine, vahşeti izlemenin saldırgan davranışlar üzerinde nedensel bir yardımcı faktör olduğuna vb... dikkat çekmektedir.⁵ Marksist toplum eleştirisinden yola çıkan eleştirel medya çalışmalarında ise varılan nokta, "toplumun şiddete dayalı davranışı teşvik ettiği ve bu davranışın sürekli o toplumda, temel iletişim sistemi olan televizyon başta olmak üzere, temsil edilip sunulduğudur".⁶ Kadına yönelik şiddetin medya tarafından kısıktıldığı ya da körüklendiği meselesine odaklanılması ise, görece daha yenidir. 1980'lerle birlikte kadına yönelik şiddetin yanı sıra aile içi şiddete karşı uluslar arası bir mücadelenin gelişmeye başlaması, bu meselede medyanın payının yanı sıra, üstesinden gelinmesinde yapabileceği katkıları da hem devletlerin, hem sivil toplum kuruluşlarının, hem de medyanın bizatihi kendisinin gündemine geri dönülemez bir biçimde yerleştirmiştir. Bu gündeme bağlı olarak, medyanın kadına yönelik şiddet konusundaki rolü, çeşitli program türlerinin ve haberlerin şiddeti temsil etme stratejileri, bu stratejilerin şiddet ile kadın arasındaki bağlantıyı yeniden üretme tarzı ve bu gibi pek çok konu, eleştirel medya çözümlenmelerinin de ilgi odağı haline gelmiştir.

Kültürel çalışmalardan hareket eden eleştirel yaklaşımlarda, her şeyden önce bireylerin şiddet edimlerinin medyada temsil edilmesinin, tek tek izleyicilerin bu içeriklerden hareketle belirli yanıtlar geliştirmesine yol açtığı türünden bir tartışma eksenini terk edilmiş; asıl sorun olarak, hem medyada gösterilen şiddetin onun normalleştirilmesine ve meşrulaştırılmasına ne kadar katkıda bulunduğu ve hem de bu meşrulaştırmanın toplumdaki hakim grupların konumlarını nasıl yapısal olarak pekiştirdiği meselesi öne çıktığı için araştırmalar da daha çok kadına yönelik şiddetin ideolojisini ve söylemini sergilemeye yönelmiştir.⁷ Böylelikle kadına yönelik simgesel şiddetin kurucu zemini olarak medyada şiddet gösteriminin etkileri, daha 1950'li yıllardan itibaren araştırılmaya başlanmasına rağmen, özel olarak toplumun farklı kesimlerinin, kadınların ve erkeklerin, bu şiddet gösteriminden nasıl etkilendikleri ve şiddete eşlik eden ne tür kadınlık imgelerinin dolaşımda tutulduğu konusu, ancak 1970'lerin ortalarından itibaren –yine feminist dalganın etkileri sonucu- araştırılmaya başlanmıştır.⁸

Medya içeriklerinde ve özellikle de haberlerde kadına yönelik cinsel şiddetin nasıl temsil ve inşa edildiği konusundaki araştırmalar ise 1990'lerden itibaren gözlenmektedir.⁹ Bu araştırmalarda, gerçeklik ile temsil arasındaki ilişkinin basit bir yansıtım mantığına dayanarak açıklanamayacak ölçüde sorunlu bir ilişki olduğu ön kabulünden yola çıkılmaktadır. Kadınlara dair genel olarak üretilen imge ve söylemler, medyada şiddeti araştıran çalışmaların bulgularıyla birlikte değerlendirildiğinde şunları saptamak olanaklıdır: Şiddetin temsili, erkeğin kadından daha güçlü olduğunu öne süren 'biyolojik farklılıklar' söylemine dayanmaktadır. Dolayısıyla kadınları doğaları gereği itaatkar, pasif, bağımlı, güçsüz olarak gören bu anlatıda erkekler, saldırgan, her zaman etkin ve güçlü olarak resmedilmektedir. Medyanın da inşasında payı olduğu bu gerçeklik iddiası, kadın ve erkek arasındaki farklılığı bir zıtlık olarak tasarlamakta ve insani ilişkileri de güç ilişkileri temelinde tanımlamaktadır.¹⁰ Bu çerçevede şiddet, erkeklerin ancak güçlerinin yetebileceği kimselere yöneltebileceği bir eylem olarak ortaya konmaktadır. Şiddet, sadece fiziksel değil psikolojik acı ve ıstırap veren eylemleri de kapsamakla birlikte medyada kadına yönelik şiddet, daha çok fiziksel güç uygulayımı olarak dar çerçevede ele

alınmakta ve araştırmalarda da fiziksel şiddetin temsil yoğunluğu ve stratejileri üzerinde durulmaktadır. Türkiye’de yapılan medyada kadına yönelik şiddet çözümlerinde de şiddet çoğu kez böylesi dar bir çerçevede ele alınmaktadır. Daha geniş bir kavrayışla psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddeti de analitik çerçevesine dahil eden çalışmalar, medya ve kadına yönelik şiddetin temsili açısından tablonun daha da iç karartıcı olduğunu ortaya koymaktadır.¹¹

Habere İlişkin Feminist Eleştiriler

Haberlerin şiddet eksenindeki anlamların üretilmesi bakımından önemi, diğer anlatı türlerine göre daha can alıcıdır. Çünkü haber, diğer medya içeriklerinden farklı olarak, gerçekliği olduğu gibi aktardığını iddia eden bir metindir. Bu iddia, haberciler için de kendi etkinliklerini meşrulaştırma kolaylığı sağlamaktadır. Her ne kadar habercilik/gazetecilik yapanlar açısından haber, dünyada, yakın ve uzak çevremizde olup bitenlerin resmedildiği metinler olarak görülsün de mesele bu kadar basit değildir. Olguların ve olayların öyküleştirmesi ya da nesnel biçimde yansıtılması olarak haberi tarif edenler, temelde liberal haber anlayışına bağlı kalmaktadırlar. Haberin böyle düşünülmesi özellikle yirminci yüzyıl gazeteciliğinde haberin ne’liğini tarif eden ağırlıklı yaklaşım olagelmıştır. Bir bilgi türü olarak haberin nesnellğine yapılan bu vurgular, pozitivist bilim ve bilgi anlayışından da güç almaktadır.

Bunun alternatifi olarak gelişen Marksist kökenli eleştirel haber anlayışında ise, gerçek bize çarpıtılmış haliyle ulaşmaktadır. Yirminci yüzyılın son yarısından itibaren ise, haber denilen bilgi türüne daha eleştirel bir bakış da belirmeye başlamıştır.¹² Eleştirel bakış, haberin, dünyaya ve insana dair bir anlatı olarak kurucu bir rolü olduğundan yola çıkar. Bu yaklaşıma göre haber, dünyanın nasıl bir yer olduğunu, insanlar arasındaki çeşitli türden ve düzeyden ilişkilerin ne’liğini hem sergileyen hem de yeniden inşa eden metinler olarak öncelikle insanın varlık bütünlüğüne dair bir müdahaledir. Yani haber, varoluşsal bir müdahale tarzıdır. Müdahale eden, insandır; müdahalesi ise insana ve insanın dünya haline yöneliktir. Dolayısıyla haber, kimin nerede ne zaman ne yaptığı ile dar anlamda ilgili olsa bile, geniş ve hakiki anlamıyla bir *dünya bilgisidir*. Bu niteliğiyle, insanın yeryüzündeki varolma tarzını da belirlemektedir. Gösterdiği olaylar ve ilişkilerle haber, bize bu olayları ve ilişkileri nasıl anlayacağımıza dair güçlü yorumlar önermektedir. Bundan dolayı haber, bir bilgi türü olmasından başka, bir “ilişki” türüdür de: a) Şeylerin birbiriyle ilişkilendirilmesi, b) insanların birbirleriyle ilişkilendirilmesi ve c) şeylerin insanlarla ilişkilendirilmesi, haberler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Haber, bu dünyaya dair zihnimizde oluşturduğumuz tasarımları da şekillendirmektedir. Yani tasarımlara dair bir tasarım, ikinci dereceden bir tasarımdır haber.¹³ Haber, bir yandan da gazetecinin niyetinden bağımsız olarak varolan güç konularını desteklemeye, sürdürmeye ve yaygınlaştırmaya hizmet ettiğinden, başta kadınlar olmak üzere mevcut habercilik anlayışından en fazla zarar görenler, toplumsal güç ilişkilerinde ikincil konumda olan ve üzerinde hakimiyet kurulmaya çalışılan kesimlerdir.

Feminist yaklaşımlar özellikle 1980’lerden itibaren liberal pozitivist haber anlayışına ilişkin güçlü itirazlar dile getirerek, haberin bir gerçeklik inşası olduğuna ilişkin kuramsal çerçeveye ilgi göstermeye başlamışlardır. Bu çerçevede, haberlerin eril bir anlatı olarak kurulmasından dolayı cinsiyetçi bir doğası olduğu, kadınların haberlerde sadece ritüelleştirilmiş rolleriyle temsil edildiği, varolan feminist görüşlerin de türdeş bir bakış açısının yansımalarıyla sunulduğu, kadın hareketinin saçma ve zırva bir çaba gibi gösterildiği en temel itiraz noktalarından olagelmıştır.¹⁴ Feminist yaklaşımların haber anlatısının gerçeklik iddiasına ve bu anlatının cinsiyetçi tarafılığına yönelik eleştirileri, gittikçe daha incelikli bir hal alarak, iletişimci ve haber kuramcısı Stuart Allan’ın yetkin bir biçimde ayırttığı ve birbirinden oldukça farklı öneriler sunan üç temel eleştiri hattının gelişmesine yol açmıştır.¹⁵

Yansızlık konumu: Bu konumdan eleştiri geliştiren daha çok da liberal feminist gelenek içinde yer alanlar, nesnellği bir gazetecilik ideali olarak alıkoyarlar; ancak bu ideale eril normların hakim olmasını sorun olarak görürler. En iyi haber, onlara göre, herhangi bir cinsiyetin tarafını tutmayan cinsiyet yansız haberdur. Bu konumun yanlıları için sorun, ‘somut olguların’ bilgisinin toplanması ve işlenmesine ilişkin yöntemlerin katı bir biçimde sistematikleştirilmesi ile çözülebilir.¹⁶

Denge konumu: Bazı feministler, nesnellğin cinsiyetlere özgül olduğunu öne sürerek, kadınların gerçekliğini ancak kadınların yakalayabileceğini ve ortaya koyabileceğini öne sürmektedirler. Kişisel deneyim hakikatin ta kendisidir ve kadın dünyasına özgü değerlerin karşıtı olan erkek değerlerinin habere katılmaması, ancak kadın gazetecilerin kaleminden haberin yapılması ile mümkündür. Medya kuruluşlarında en azından erkeklerle eşit sayıda kadın gazetecilerin çalışması ve saygın haber kaynakları olarak erkekler kadar kadın seslerine de yer verilmesi, nesnellğin ve dolayısıyla da hakikatin ortaya çıkması için yeterli görülür.¹⁷

Muhaliif konum: Diğer iki konuma göre daha radikal olan bu yaklaşımda, nesnellik kavramı bilen ve bilinen arasındaki ayrımı ürettiği ve ataerkil hegemonyayı meşrulaştırdığı için bütünüyle terk edilir. Olgular, kendi ideolojik ve dolayısıyla da cinsiyetçi üretim koşullarından ayrılamazlar. Üstelik bilen ve bilinen arasındaki yanlış bir ikiliği üreten nesnellik miti, akıl, mantık ve rasyonelliğin evrensel standartlarının oluşturduğu söylem alanından kadınların dışlanmasına yol açmaktadır. Kısacası neyin “hakikat” olduğu, bunu tanımlamaya kimin muktedir olduğu ile ilgilidir ve güçlüler tarafından belirlenmektedir.¹⁸ İkiliği üreten anlatım ve dilin dışında bir dil ile gerçekliğin inşa edilmesi, bu noktada en önemli politik adım sayılmaktadır.

Feminist yaklaşımlar, ataerkil ilişkiler altında haberdeki hakikatin, aslında Bakhtin’in ifade ettiği gibi, eril bir epistemolojinin ürünü monolojik bir hakikat olduğunu vurgularlar. Hakiki bilginin gerçeklik zemininde bulunduğunu, gözlem ve olguyu bulup çıkarmaya yönelik diğer biçimsel yöntemlerin yardımıyla kişisel değerlerden arınmış şeffaf ve yansız bir dil boyunca bu hakiki bilginin ortaya konulabileceğini söyleyen monolojik hakikat ilkesi, toplumsal ilişkilere de yerleşiktir ve nihai bir söz gibi kendini ortaya atar. Oysa Bakhtin’in belirttiğine katılarak denilebilir ki, bilgi bilen kişiden ayrı düşünülmemelidir. Dolayısıyla bilgi, toplumsal olarak yerleşiktir, perspektiflere göre değişken ve politikleşmiştir. Bu, haber denen bilgi türünün de diyalojik hakikat temelinde örgütlenmesi gerektiği anlamına gelir. Yani hakikatin, öznellikler arası temsil dinamikleriyle belirlediği bir anlayıştan yola çıkarak; onun ontolojik statüsünün bir bağlamdan diğerine sürekli yeniden tanımlanması gerektiğini fark ederek hakikat tasarlanabilir. Anlam ilişkilerinin çoksesli doğası göz önüne alındığında, daha önceden duyulmayan sesler, duyulur hale gelir.¹⁹

Feminist eleştirinin açtığı yeni ve radikal ufuk, eğer kadınların hakikatının dile gelmesi amaçlanıyorsa, haber üretim süreçlerinin ve haber örgütlerinin yeniden yapılandırılmaları gereğini gündeme getirmiştir. Bu yapılandırma ihtiyacı, sadece haber medyası kuruluşlarında daha çok sayıda kadın gazetecinin istihdam edilmesiyle giderilemeyecek; üstelik orta ve üst düzey haber yöneticiliği konularında da daha çok kadın gazetecinin yer almasını gerektiren köklü bir ihtiyaç olarak belirmektedir. Pek çok araştırma, kariyer planlamaları açısından kadın ve erkek gazete yöneticileri arasında çok temel farklar olmadığını ve gazetelerde üst düzey haber yöneticiliğine talip kadın gazetecilerin erkeklerden çok da farklı bir profesyonellik anlayışı içinde olmadığını ortaya koysa da,²⁰ bugün hala pek çok gelişmiş ülkede haber kuruluşlarında kadınlar muhabir konumunda daha fazla, yönetici konumunda daha az iş bulabilmektedir. Yine muhabir olarak çalışan kadın gazetecilerin çoğu, onların ev içi sorumluluklarının adeta bir uzantısıymış gibi düşünülen sağlık, çocuk bakımı, moda, güzellik vb. alanlarda haber yazmaya yönlendirilmektedirler. Erkeklerle aynı işi yapan kadın gazetecilere, eğitim düzey ve diğer faktörlere bakılmaksızın daha az ücret ödenmesi de diğer bir eşitsizlik göstergesidir.²¹ Varolan bu koşullar altında ve eril haber dilinin baskısıyla kadın gazeteciler, yaptığı işe yabancılaşmakta, haber üretiminin maço kültürü içerisinde kadın gerçekliği lehine yeni ve etik bir haberciliği geliştirme olanağı zayıflamaktadır. Öyle ki çoğu kadın medya çalışanı, kadına yönelik şiddetin medyada görünme tarzının, kendi iradeleri üzerinde görünmez bir ağırlığı olan medya örgütlerinin işleyiş yapısından kaynaklandığını düşünmektedirler.²² Bunun açık sonucu da, haberde temsil edilen kadının basmakalıplaştırılması ve erkek egemen toplumsal ilişkiler alanındaki ikincil konumlarını pekiştiren cinsiyetçi yargıların yeniden üretiminde bizzat kadın gazetecilerin pay sahibi olmasıdır. Örneğin varolan haber üretim süreçlerinde itiraz edilen iş yapma pratiklerine bakıldığında en yoğun eleştiriler, kadın gazetecilerin de kendisini alamadığı bir eğilime yöneliktir: görüşlerine itibar edilen saygın haber kaynaklarına başvururken, bu kaynakların çok azı kadınlardan seçilmekte, gazetecilerin haberdeki hakikat iddiasına güç katmak için daha çok erkek kaynaklara başvurmaktadır.²³ Yine kadın gazeteciler de kadına yönelik şiddet haberlerinde mağdurun kendisinden daha çok polis, jandarma, adli birim, mahkeme gibi kaynakların görüşlerine başvurarak haberlerini kurmayı tercih edebilmektedirler.²⁴ Haberciliğin günlük iş yapma rutinlerinin sorgusuz sualsiz gerçekleştirilmeleri sonucunda, saldırganların fotoğraflarından çok şiddete maruz kalan kadınların fotoğraflarının verilmesi, cinsel şiddet haberlerinin pornografik veya mizahi anlatımlarla verilmesi ve fiziksel şiddet haberlerine ekonomik, cinsel ve psikolojik şiddet haberlerinden daha fazla yer verilmesi gibi temel eğilimler, kadın gazetecilerin haberlerinde de karşımıza çıkabilmektedir.²⁵

Medya kuruluşlarında iş yapma rutinlerindeki bu türden cinsiyetçi eğilimleri güçlendirdiği öne sürülen iki boyut vardır: Birinci boyut, haber yazarken kadınların ve erkeklerin farklı anlatımlar ve ifadelendirmelerle gerçekliği ortaya koyduklarını öne sürer.²⁶ Buna göre kadınlar, daha öznel, akıldışı, duygusal, yanlı, parçalı ve edilgin anlatımlarla gerçekliği sunarlar ve yazdıkları haberlerde de zihinsel faaliyetlerinin bu yanı açığa öne çıkar. Buna karşılık erkek gazeteciler, zihinsel faaliyetlerinin özelliği gereği, daha rasyonel, soyut, tutarlı, tümleşik ve etkin ifadelerle gerçekliği sunarlar ve haberlerinde de nesnelligi sağlayabilen ciddi, değer yansız, bir

anlatım öne çıkar. Bazı feministler, kadın ve erkek gazeteciler arasındaki anlatım farkının nedeninin biyolojik özelliklerde değil, haber üretim sürecindeki cinsiyetçi işbölümünde yattığının altını özellikle çizerler. Kadın habercilerin yazdığı haberlerde gerçekliğin temsili, sorun yönelimli değil kişi yönelimli, olguyu yalıtılmış olarak değil bağlamı içinde görebilen, olayları nedenlerinden çok sonuçlarıyla ele alan vb. kadın gazetecilere özgü bir anlatımla kotarılır.²⁷

İkinci boyut, haberlerin ne tür bir okura/izleyiciye seslendiği ya da çağırıldığı ile ilgilidir. Hakim gazetecilik yaklaşımlarında kadın haber okuru ve izleyicisi, kişisel olarak mahrem ve eve ait konularla (sağlık, moda, ilişkiler, güzellik ve çocuk bakımı vb.) daha fazla ilgilidir. Erkek haber okuyucusu/ izleyicisi ise ekonomi, politikalar, güvenlik vb. daha genel ve kamusal alanın işleyişine dair konuları talep eder olarak görülür. Bu ayırım, kadınları ilgilendiren konularda kadın gazetecilerin haber içeriği üreteceği, erkekleri ilgilendiren konularda ise erkek gazetecilerin haber içeriği üreteceği tuhaf bir işbölümünün medya kuruluşlarında yerleşik hale gelmesine yol açmıştır. Böylelikle ekonomi, politika, hükümet ve suç haberleri gibi ‘sert’ ve ‘zor’ haberlere erkek gazeteciler, cemiyet, moda, kültür-sanat, insan hikayelerine dayalı haberler gibi ‘yumuşak’ ve ‘kolay’ haberlere kadın gazeteciler gönderilerek ayırım sürdürülmektedir.

Haberciliğin cinsiyetçi kodları, haber anlatısındaki gerçekliği yapılandırırken kadını edilgin, erkek karşısında bağımlı kılan ve cinselliğin göstergesi haline dönüştüren şu türden anlatımlara dayanmaktadır.²⁸

- Kamunun görüşü olarak çoğunlukla “sokaktaki adam” ifadesi kullanılmaktadır.
- Habere konu olan aktör kadın ise cinsiyetini belirten bir ifadenin açıkça kullanılması (örneğin kadın polis, kadın futbol hakemi vb.)
- Kadınların yaşını, fiziksel görünüşünü, medeni durumunu betimleyen ifadelerin habere katılması.
- Erkeği merkeze alan eş, kız arkadaş, metres vb. ifadelerle kadınların adlandırılması.

Bu cinsiyetçi kodlar, özellikle on dokuzuncu yüzyılda popüler basının ortaya çıkışından itibaren gazetelerde kadına yönelik erkek şiddetini konu eden haberlerin artışıyla daha da yoğun biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Bu artışı ve geliştirilen haber anlatılarının karakteristiklerini inceleyen önemli çalışmalardan birini Amerikan basını üzerinde Helen Benedict gerçekleştirmiştir. Benedict, kadına yönelik şiddet suçlarıyla ilgili haberlerin iki temel anlatı üzerinden kurulduğunu saptamıştır: Vamp kadın anlatısı, bakire kadın anlatısı. Özellikle tecavüz saldırılarının kamuoyu tarafından değerlendirilmesinde kadın aleyhine olan bir neden sonuç bağıntısı geliştiren bu her iki anlatı, kadını ya tecavüze yol açan bazı davranış ve hareketlerinden dolayı sorumlu kılmakta; ya da “bakire/masum” kadına tecavüz eden erkeği canavarlaştırarak suçu bir tür sapıklık düzeyinde ele almaktadır.²⁹ Sonuçta araştırma, kadına yönelik şiddet suçlarında az veya çok kadını sorumlu tutan ya da ona bir pay veren, şiddete uğrayan kadını utanç ve aşağılanma ile baş başa bırakan toplumsal önyargıların desteklendiği anlatıların kadına yönelik şiddet haberlerinde hakim anlatılar olduğunu ortaya koymaktadır.

Haber medyasının kadına karşı erkek şiddetini normalleştirmeye katkıda bulunan anlatı stratejileri geliştirmesi ve cinsiyetçi kodlarla iş görmesi, cinsel suçları ve kadına yönelik şiddeti gündelik hayatın sıradan ve gerçekleşmesi kesin bir parçası haline getirmektedir. Bu eğilimin yerleşikliği dolayısıyla ne kadına ne de çocuklara yönelik şiddet ve suistimaller, haber gündeminde ciddi haberler arasına giren konulardan sayılmamaktadır. Kadına yönelik şiddetin yanı sıra çocuklara yönelik suistimallerin ve şiddetin de, haberlerde sunulurken kadın ve çocuklar lehine bir anlamın ortaya çıkabilmesi için, gazeteciler daha çok gazetecilik mesleğinin etik pratiklerine başvurulmaktadır. Bu etik anlayışın genel çerçevesine bakıldığında ise, hala geliştirilmeye ihtiyaç duyan pek çok sorunlu noktanın bulunduğu görülmektedir. Ve aslında haber etiğinin dayandığı zeminin gözden geçirilmesi gereği, kendisini yoğunlukla hissettirmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet Olgusu Karşısında Haber Etiğinin Hakikati

Kadına yönelik şiddet, Türkiye’de olduğu kadar dünyada da yakıcı bir sorun olmayı sürdürmektedir. Gerek uluslar arası düzenlemelerin gerekse ulusal düzenlemelerin kadına yönelik şiddetin üstesinden gelinmesi amacıyla hazırlanması ve etkin bir biçimde yaşama geçiriliyor olması son derece önemli kazanımlardır. Ancak bu sorunun önemli ölçüde talileşmesi için başka düzeylerde kazanımların da elde edilmesi gerekmektedir. Özellikle tarihsel olarak kadın ve erkek arasında büyük ölçüde erkek tarafından kurulmuş olan eşitsiz toplumsal ilişkinin dönüştürülmesi ve aynı zamanda toplumsal bilinçte de bu dönüşümün karşılığını bulması zorunludur. İşte bu noktada, yani toplumsal bilincin kadın lehine dönüştürülmesi noktasında, eğitim süreçlerine olduğu kadar medyaya da önemli görevler biçilmektedir. Sorumluluk üstlenmesi beklenen medyadan kasıt görsel işitsel medya olduğu kadar yazılı basındır da. Dünyadaki hemen bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de daha çok özel

girişimcilerin gerçekleştirdiği bir ticari iş görünümündeki yazılı basın faaliyetinin bu türden düzenlemelere konu edilmesi ise daha zorlu bir konudur. Bu türden sorunların çözümü, basın kuruluşlarının ortak olarak veya kendilerine özgü etik ilkeler ve mesleki kodlar geliştirmelerine bırakılmış görünmektedir.

Gazetecilik ve haberciliğin etik ilkeleri ve mesleki kodları, gazetecilik mesleğini belirli kurullarla bağlantılı kılmaya yarayan; uygun çalışma yordamlarını yapılandırmayı kolaylaştıran ve gazetecinin toplum gözünde mesleki konumunu haklılaştırmasına elveren düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁰ Kodlar, bazı temel ilkeler çevresinde geliştirilmişlerdir. Toplumsal sorumluluk ilkesinden hareketle gazetecilerin mesleklerine dair yine gazetecilerin kendi oluşturdukları kurumsal yapılar tarafından geliştirilen kurullar ve belirlenmeye çalışılan standartlar, hem haber alma hizmetinden yararlanan kamunun çıkarını kollayan, hem de gazetecinin korunmasını sağlayan düzenlemeler olarak çift yönlü bir işleyişe sahiptir.³¹ Gazetecilerin hakları ve sorumluluklarına dair bir dengenin oluşturulması amacıyla yirminci yüzyıl boyunca sürekli çaba gösterilmiş ve ulusal ve uluslar arası pek çok belge hazırlanmıştır. Bu belgelerin hepsinin ardyöresindeki temel düşünce, Enrico Morresi'nin belirttiği gibi, enformasyonun 'kamusal bir mal' olduğu ve bu nedenle enformasyonun ilkelerini, kurullarını ve uygulamalarını destekleyecek kamusal bir etiğin oluşturulması gerektiğidir.³² Oysa gazetecilerin öz disiplin çabası, yalnızca ve en önemli olarak, devlet gücüne karşı gelmeye dönük bir strateji gibi kabul edildiği için, kamu çıkarıyla yola çıkan bu çaba, yirminci yüzyılın uzunca bir bölümünde 'savunma eğilimli' olagelmıştır. Yine Morresi'ya katılarak denilebilir ki, tam da bu eğilimden dolayı kamu, gazetecilerin ve medyanın etiğinden kuşku duymayı sürdürmektedir.³³

Tam da bu nedenle ilki 1916'da İsveç'ten başmak kaydıyla yirminci yüzyıl boyunca gelişmişten az gelişmiş, dünyanın hemen bir çok ülkesinde basın konseyleri ve dernekleri gibi denetleyecek gözetici kuruluşların oluşmaya ve yaygınlaşmaya başladığına tanık olundu. Konseyler ve dernekler, halktan gelen şikayetler ölçüsünde kamunun habercilere ilişkin kuşkularını gidermeye çalışmanın yanı sıra, gazetecilik/habercilik mesleği için bir profesyonellik duygusu yerleştirecek standartların geliştirilmesine de soyunmuşlardır. Medya orta ve üst düzey yöneticilerinin hem konseylere, hem okuyucu şikayetlerini değerlendirmek amacıyla basın kurumu içinde yer alan ombudsmanlık yapısına yönelik isteksizlikleri ve ilgisizlikleri, medyada gazetecilik ve habercilik etiğinin geliştirilerek yaygınlaştırılmasının ve içselleştirilmesinin önündeki en büyük ve aşılması zor engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle yazılı ve görsel medyada özenetim konusu, kuruluşların yapısal bütünlüğünden çok, tek tek çalışanlarını ilgilendiren kişiselleşmiş bir mesele gibi belirmektedir.

İyi gazetecilik yapmaya yönelik olarak gazetecilik ve haberciliğe dair bugüne kadar geliştirilmiş olan genel mesleki ve etik kodlar, kadına yönelik şiddet haberlerinde göz önüne alınabilecek etik çerçeveyi de işaret etmektedir. Gazetecilik/habercilik etiği, kişinin mesleğini yaparken karşılaştığı çeşitli ikilem durumlarında kararlarına uygun direktifleri verdiği ölçüde önemlidir. 1920'li yıllardan itibaren bölgesel ve uluslar arası düzlemde gazetecilik mesleki davranış ilkeleri hazırlayarak özenetim ve mesleğin saygınlaştırılması yolunu açma girişimleri başlamakla birlikte, kadına yönelik şiddet olgusunun, gazetecilik/habercilik mesleğinin etik çerçevelerine önemli ve başlı başına bir sorun olarak dahil edilmesi henüz yeni yeni karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni, gazetecilikte mesleki ve etik kodların, öncelikle insan haklarını gözetten ve her türden ayrımcılığa karşı olmayı vurgulayan daha genel ilkeler ortaya konularak oluşturulmasıdır.

İkinci Dünya Savaşı'nın insanlık tarihindeki olağanüstü ürkütücü bir savaş dönemi olarak yaşanması, savaş sonrasında insan haklarının evrenselleştirilmesi sorununun ülkelerin gündemine acil bir sorun olarak konmasından dolayı, basın ve gazetecilik de, insan haklarının gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması sürecine katkı sunacak bir meslek olarak görülmüş; basın meslek etiği metinlerine bununla ilgili genel ifadeler eklenmiştir. Gazetecilikte genel etik çerçeveyi oluşturacak uzlaşmalara varmak için ise, yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar beklemek gerekmiştir. Uluslar arası metinlerde yer alan ve hem insan haklarını gözetten hem de savaş sonrasında öncelikle ırk ve uluslar arasındaki ayrıma odaklı ancak zamanla her türden ayrımcılığa olduğu gibi cinsiyet ayrımcılığına da karşı olmayı vurgulayan ilkeler, örtük biçimde de olsa gazetecilerin cinsiyetler arası güç ilişkilerini kadının aleyhine yapılandırmaması gerekliliğini içermektedir denilebilir. Yine de erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünü sürdürmesine yol açacak tarzda anlam rejimini üreten bir habercilikten kaçınılması için, bu genel uluslar arası çerçeveler yeterli olamamaktadır. Bu noktada gazeteci/haberci için, kendi toplumsal/ülkesel koşullarında şekillenmiş mesleki ve etik kodların biraz daha yol gösterici ya da başvurulabilir olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Özellikle 1970'lerden itibaren dünya çapında kadın hareketlerinin güç kazanmaya başlamasıyla birlikte, kadınları ve çocukları gözetten ve daha özelleşmiş yeni etik ilkeler, gazetecilerin/habercilerin ulusal/ülkesel etik

yönergelerinde yavaş yavaş yer almaya başlamıştır. Bu ilkeler öncelikle ırklar, cinsiyetler, yaş, dil, din, siyasi düşünce vb. herhangi bir biçimde ayrımcılık yaratabilecek farklılıklar konusunda gazetecileri dikkatli ve uyanık olmaya çağıran niteliktedir. Mesleki kodlar, cinsiyeti de kapsayan bütün ayrımcılık türlerinden kaçınmayı artık açık seçik ifadelerle gazeteciye bir sorumluluk olarak yüklemektedir. Dolayısıyla zamanla gelinen bu noktada karşımıza çıkan etik ilkeler, 1945-1970 döneminde insan haklarıyla ilgili yüklenen sorumluluktan bir derece daha özelleşmiş ilkeler niteliğini taşımaktadır. Buna bir de şiddet konusuyla bağlantılı kodlar eklendiğinde, etik ilkeler biraz daha derinlik kazanmaktadır. Ancak ülkelerin basın ve medya alanındaki mesleki örgütlenmeleri, bu konuda yine de yeterince ilerleme kaydetmiş değildir.³⁴

Dünyanın farklı coğrafyalarında çalışan gazeteciler/haberciler tarafından geliştirilen etik çerçevelerde de öncelikle cinsiyet ayrımcılığına ve şiddete karşı kodlar öne çıkmaktadır. Bindokuzyüz seksenlerin sonlarından itibaren bazı uluslar arası gazetecilik meslek örgütleri, etik yönergelerinde yaptıkları kimi değişikliklerle, cinsiyete dayalı basmakalıp (sterotipik) anlatımların önüne geçme konusunda gazetecilere daha somut bir görev yüklemeye başlamıştır. Buna göre “*gazeteci ırk, cinsiyet, yaş, din, etnikli, coğrafya, cinsel yönelim, engellilik, fiziksel görünüm veya toplumsal konumla ilgili sterotipleştirmeden kaçınır. Sesi çıkmayanların sesi olmalıdır.*”³⁵ Kadına yönelik şiddet haberciliğinde etik kodlar açısından manzara ABD sözkonusu olunca da fazla değişmemektedir. Basın özgürlüğü ve ahlakı ile ilgili ABD’de 1923’den beri sürdürülen çalışmalar, yazılı ve görsel medyanın kendilerini bağlayıcı kurallarda ülke ölçeğinde veya ulusal bir uzlaşmaya varmasından çok, medya/basın kuruluşlarının kendi kurumsal etik ve mesleki anlayışlarını belirlediği bir gelişme çizgisi izlemiştir.³⁶ ABD’de *New York Times*, *Washington Post*, *Chicago Tribune*, *Los Angeles Times* gibi ticari basın kuruluşlarının etik ilkeleri ise, kadına yönelik şiddet haberleri konusunda bir anlayışın geliştirilmesinden çok, habercilik mesleğini doğruluk ve hakkaniyet ilkelerine göre gerçekleştirmenin yordamını ayrıntılı olarak vermeye yöneliktir. *ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği (SPJ)*, etik yönergesinde yer alan “*ırk, cinsiyet, yaş, din, etnik kimlik, coğrafya, cinsel eğilim, sakatlık, fiziksel görünüm ya da toplumsal statüye ilişkin basmakalıp yargılardan kaçınılmalıdır*” ilkesi, kadına dair haberlerde gazetecinin dikkatli ve sorumlu olduğunu altını yine dolaylı ve örtük biçimde çizen ve ulusal düzeyde kabul görmüş bir ilkedir. Aslında bu ilkelere bakılınca kadına yönelik şiddetin sunumu açısından gazetecinin özellikle gözetmesi gereken daha da özelleşmiş ve açıkça ifade edilmiş bir ilkenin henüz mevcut olmadığını görmekteyiz. Ancak kadının (ve çocukların) insan olmaktan gelen haklarını, yapı bütünlüğünü, değerini ve onurunu merkeze alır biçimde habercilik yapılması konusunda bazı kesin önermeler yer almaktadır. Basmakalıp yargılara karşı mücadele edilmesi konusunun uluslar arası gazetecilik kuruluşları nezdinde etik bir koda dönüşmeye başlaması önemli bir kazanım sayılabilir. Bunu, bu kodun tek tek ülkelerin etik anlayışlarına dahil olması izlemektedir. Elbette kadına yönelik şiddet konusunda daha özel kapsamlı bir etik ilkenin geliştirilmemiş olması, kadının aleyhine habercilik yapılmasına yol açmaktadır ya da gazeteciye bu konuda özensiz kılmaktadır denilemez. Çünkü gazetecilik/habercilik mesleğinin yapılma tarzına ilişkin geliştirilmiş bu genel etik ilkeler, kadına yönelik şiddet konulu haberlerin varolandan daha az kadın aleyhine bir anlatımla yapılabilmesi için çeşitli olanaklara işaret etmektedir. Bunlara kadına yönelik şiddet haberleriyle ilgili dolaylı etik ilkeler de denebilir ve genel çerçeveleri itibarıyla kişilik haklarının ve mahremiyetin korunması odaklıdır.

Meslek Ahlakı İlkelerinde Kadına Yönelik Şiddet Konusu

Gazetecilik ve habercilikle ilgili geliştirilmiş etik ilkelerin önemli bir kısmı belirli durumlarda gazetecinin nasıl davranması ve kararlarında ne türden seçimler yapması gerektiğine kılavuzluk eden ahlaki ilkelerdir (code of conduct). Mesleğin yapılma tarzına ve yordamına ilişkin bu ilkeler, gazetecinin doğru değerlendirmeler yapabilmesine yönelik daha ayrıntılı düzenlemeleri kapsar. İlginç olan şu ki Avrupa’dan Amerika’ya, Asya’dan Afrika ve Latin Amerika’ya kadar dünyanın pek çok farklı ülkesinde, mesleki uygulama kılavuzları olarak bu ilkeler, habere ilişkin ortak bir anlayışı paylaşmaktadır: Haber, gerçeği nesnel, dengeli ve tarafsız biçimde yansıtan ve aktaran bir bilgi türü olarak görülmektedir. Bu nedenle gazetecilerin/habercilerin, belirli mesleki uygulama ilkelerine başvurdukları ölçüde umulan yansızlığı sağlayıp kamunun genel yararı adına iş görebileceği düşünülmektedir.

Yirminci yüzyıl boyunca gazeteciliğin uygulama kılavuzu olan ilkelerin, kadına yönelik şiddet konulu haberlerde de ‘gerçeği olduğu gibi yansıtmak’ hedefine hizmet edeceğine ve dolayısıyla da şiddet gören kadının gerçeğini dile getirmesiyle aile içi şiddete dair gerçekliğin kendiliğinden ortaya çıkmasını sağlayacağına inanılmıştır. Yani haberin, bütün bilgi unsurları (5 N 1 K olarak kısaltılan, kim nerede nasıl ne zaman ne ve neden) tamamlanmış, bütün taraflara söz hakkı verilmiş ve yorum katılmamış bir biçimde ‘iyi’ yazılması, zaten

kadının lehine olacakmış gibi varsayılmaktadır. Oysa habere dair bu önkabuller, kanımızca tam da şiddet gören ve ezilen kadın lehine bir haberciliğin gerçekleştirilmesinin önündeki temel engellerdendir. Bununla birlikte halihazırda mesleğin günlük rutin akışı içinde sürüklenen ve nesnellığe dayalı haber anlayışıyla iş görmeye kendisini fazlasıyla angaje eden gazetecilerin/habercilerin, varolan bu ilkeleri göz önüne almaya başladıkları koşulda bile genel olarak medyadaki cinsiyetçi söyleme ilişkin, özelinde ise kadına yönelik şiddet haberlerinin söyleminde önemli ölçüde bir farklılaşma olacağını söylemek yanlış olmaz. Varolan etik zeminde gazeteci/haberci kadına yönelik şiddet haberlerinde nasıl bir farkındalık geliştirebilir diye düşündüğümüzde, belli başlı şu ilkeler dikkat çekmektedir:

- Mahremiyet:
 - Gazeteci, bütün kişilerin gizlilik hakkına saygı duyar ve kamu yararı olmadıkça veya bu kişiler şeffaflık istemedikçe özel hayatlarına dair haber yayınlamaz.
 - Gazeteci, kamu yararı aksine olmadıkça, bireylerin mahremiyetine saygı duyar.
- Kişilik hakları:
 - Cinsel saldırılarla ilgili durumlarda 16 yaşından küçük çocukların kimlikleri açıklanmamalıdır. Çocuğun kimliğinin açığa çıkarılabileceği yerlerde “ensest” sözcüğü kullanılmamalıdır.
 - Basın, cinsel saldırının kurbanlarının kimliğini vermemeli, kanun izin vermedikçe veya yeterince meşru değilse, kimliğin açığa çıkabileceği malzemeyi de yayınlamamalıdır.
 - Kaza, felaket ve trajedilerde yaralıyı ve kurbanı korumak, kamunun bilgilenme hakkından önce gelir.
 - Cinsel şiddet kurbanlarının isimleri (genel yarar bakımından kurbanın kendisi istemedikçe) yayınlanmamalı, veya kimliği açığa çıkacak ölçüde ayrıntı verilmemelidir.
 - Günümüz tarihinde bir kişilik veya genel kamu yararına dokunan bir durum söz konusu olmadıkça kurbanın kimliği, bir kaza veya suç çevresindeki olayları anlamak bakımından gereksizdir. Olayla ilgisi bulunmayan akrabaların yasal kişisel haklarına saygı duyulmalıdır.
 - Genel kamu yararı ve tarihi bir kişilik olmadığı sürece intihar durumlarında isim ve ayrıntı yayınlamak meşru değildir.
- Fotoğraf kullanımı:
 - Gazeteci, 16 yaşından küçük çocukların fotoğrafını veya röportajını, ondan sorumlu ailesinin veya bir yetişkinin rızası olmadığı durumda, çocuğun iyiliği için yayınlamamalıdır.
 - Bir suçun kurbanı olan veya matemdeki kişinin resmi veya ismi, onun rızası olmadan kullanılmamalıdır. Ancak kurbanın kamuya mal olmuş resmi bir kişi olduğu özel durumlarda resim veya isim rıza olmaksızın kullanılabilir.
 - Yanlış temsil eden veya yaralayıcı resimlerin bilinçli yayınlanmasına izin verilmemelidir.
- Diğer:
 - Gazeteci devam eden şiddet koşullarında taraflarla bağlantıya geçmekten sakınmalıdır.
 - Şiddet veya şiddet tehdidi ile ilgili haberlerde, basın kurbanın yararı karşısında kamunun yararını dikkatlice ölçmelidir. Bu olayların haberleştirilmesinde basın tarafsız ve özgün olmalı ancak suçlulara alet olmamalı veya suçlular ile polis arasında dolaylı bir otorite olmamalıdır.

Hemen bütün ülkelerin etik yönergelerinde az çok yer verilen bu ilkelerle asıl olarak, haberlere konu olan kişilerin nesneleştirilmesinin önü alınmaya çalışılmaktadır. Böylelikle açıkça kabul edilmese de, gerçekliğin, insanlar arasındaki ilişkilerde bir yerde bulunduğu da işaret edilmektedir. Eğer gazeteciler haberlerinde bu türden uygulama kılavuzu niteliğindeki ilkeleri yaygın ve sürekli olarak dikkate alabilseler, kuşkusuz ki kadınların nesneleştirilmesi bütünüyle ortadan kaldırılamasa bile görece daha az sorunlu olabilirdi. Örneğin kadına yönelik şiddet haberlerinde mağdur kadınlara ilişkin ağırlıklı fotoğraf yayınlamak nesneleştirilmesinden vazgeçilebilirdi. Ancak bunun olanağı ne günümüzdeki yapısı ve işleyişi nedeniyle yazılı ve görsel medya sektöründe, ne de haberi gerçeğin yansıması olarak gören anlayışta mevcut değildir. Bunun olanağı, haberi başka bir anlayışla ele almakta ve bu anlayışla habercilik yapabilmek için ısrarlı olmaktadır. Yeni habercilik anlayışına dayalı etiğin nasıl bir etik olabileceğini tartışmaya açmadan önce, son olarak Türkiye’de kadına yönelik şiddetle doğrudan veya dolaylı bağlantılı etik ilkelerin neler olduğuna bakmak gerekmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Türk Basının Etik İlkeleri

Türkiye’de gazeteciliğe/haberciliğe ilişkin etik ilkeler, hem gazetecilik meslek örgütleri tarafından hem de çeşitli basın/yayın kuruluşları tarafından geliştirilmektedir. Bu ilkeler, Batı’daki benzerlerinin aksine, Türkiye’de henüz basının toplumsal sorumluluğu anlayışının gelişmediği bir bağlamda ve siyasi-askeri güç odaklarının basın özgürlüğünü kısıtlayıcı her türlü müdahalesini önlemek amacındaki gazetecilerin özdenetim arayışları çerçevesinde ortaya çıkmıştır.³⁷ Bununla birlikte özellikle 1980 askeri darbesi sonrasında basın özgürlüğünün sağlanması ve korunması için gazetecilerin belirli bir etik anlayışa sahip olması gerektiği görüşü sektörde yaygınlaşmaya başlamış ve bu durum 1986’da Basın Konseyi’nin kurulmasıyla kesinleştirilmiştir. Konsey, basını siyasi iktidarlara karşı korurken okuyucuları da basına ve gazetecilere karşı korumak ikili amacını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Konseyin meslek ilkeleri içerisinde yer alan etik kodlar, yine diğer ülkelere benzer biçimde dar anlamda kadına yönelik şiddet haberleriyle ilgili olmamakla birlikte, ayrımcılık ve şiddet karşıtı nitelikte olması nedeniyle genel yapısı itibarıyla kadının lehine bir temsili öngörür. Ayrıca mahremiyet ve kişilik hakları ile ilgili konulara dair ilkelerle de, gazetecilere/ habercilere kadına yönelik şiddet haberlerinin yapılmasına dair dolaylı bir kılavuzluk sağlamaktadır. Bu durum, Türkiye’de var olan diğer gazetecilik meslek örgütlerinin etik ilkeleri için de geçerlidir. Gerek Çağdaş Gazeteciler Derneği’nin meslek ilkeleri olsun, gerek Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi’nde yer alan ilkeler olsun, gazetecinin haberlerinde cinsiyet ayrımcılığı yapmaması ve şiddeti körüklememesi gerektiğinin altını çizmektedir. Böylelikle kadına yönelik şiddet haberlerine dair bir etik zemin kuracak ilkeler önerilmektedir. Söz konusu örgütlerin ilkeleri şunlardır:

a) Basın Konseyi Meslek İlkeleri:

- 1. md.)Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi ve inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.
 - 4.md.) Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan ve iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.
 - 5.md.) Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamaz.
 - 13.md) Şiddet ve zorbalığı özendirici yayın yapmaktan kaçınılır.

b) Çağdaş Gazeteciler Derneği Üyelik ve Meslek İlkeleri:

- 4. md.) Yayınlarda hiç kimse, ırk, renk, cinsiyet, dil, dini inanç ya da inançsızlık, sosyal statü, sınıf, bedensel yapı, düşünce ve inançları nedeniyle hor görülemez, kınanamaz, aşağılanamaz. Haber ve yorumda, kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan sözcükler kullanılmaz.
- 12. md.) Gazeteci, şiddet, zorbalık ve savaş kışkırtıcılığına araç olamaz...insanlar, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır... İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde ve Helsinki Konferansı kararında belirtilen ilkelere bağlı kalır.

c) Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Hak ve Sorumluluk Bildirgesi)

- 3. md.) Gazeteci; başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. Gazeteci; her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtan yayın yapamaz.
- 7. md.) Gazeteci, kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa, halkın haber alma, bilgilendirme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiç bir amaç için, izin verilmedikçe özel yaşamın gizliliği ilkesini ihlal edemez.

Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları:

Çocuk: Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.

Cinsel saldırılar: Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri veya kimlikleri, açık kamu yararı olmadıkça yayınlanmamalıdır.

Bunların dışında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından hazırlanan *Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu*'nda ise, kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinde nasıl bir anlatımın gazeteci tarafından gözetilmesi gerektiği konusunda daha somut öneriler yer almaktadır:

b) TGC Medyada Çeşitlilik Kılavuzu:

- Cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddet hiçbir biçimde meşru gösterilmemeli, şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel kullanımlardan ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulmalıdır.
- Cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle şiddete uğrayanlarla ilgil haberlerde mağdurların onurunun korunmasına gereken özen gösterilmelidir.
- Mağduru küçük düşürücü durumlarda gösteren fotoğrafların kullanılmasından kaçınılmalıdır.
- Taciz ve tecavüz gibi cinsel suçların haberleştirilmesinde kullanılan dile özen gösterilmelidir...Bu haberlerde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik ve özendirici çağrışımlar yaratmamasına dikkat edilmelidir.

Türkiye'de ticari basın yayın kuruluşlarının, kendi kurumsal etik ilkelerini geliştirmesi 1990 sonrasında gözlenmektedir. Bu konuda Doğan Medya Grubu ilk örneği oluşturmaktadır. Grubun yayın ilkelerinde farklı ülkelerin meslek kuruluşlarının genel eğilimi izlenmiş ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı, şiddete ve zorbalığa kışkırtıcılığı reddeden bir habercilik etiği benimsenmiştir.

c) Doğan Medya Grubu Yayın İlkeleri:

5. md.) Yayınlarda hiç kimse ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi veya ilişkisi, dini inançları, fiziki kusurları veya yaşı nedeniyle aşağılanamaz ve kınanamaz.
- 7.md.) Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan lakap ve ifadeler kullanılamaz.
8. md.) Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenemedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.
17. md.) Şiddet ve zorbalığı özendirici veya kışkırtıcı, çocukları cinsel konularda olumsuz yönde etkileyici, bireyler, topluluklar ve uluslar arasında nefret ve düşmanlığı körükleyici yayın yapmaktan kaçınır.

Gazetecilik/habercilik etiğinde uluslararası ve ulusal düzeyde geliştirilmiş olan bütün bu etik ilkeler ve kodlar, tek başlarına kadına yönelik şiddet konusunda kadın lehine bir habercilik dilinin kurulmasını ve yerleşmesini garantilemezler. Çünkü Ulrich Saxon'in isabetli bir şekilde belirttiği gibi "İletişimde etik değerlerin hayata geçirilmesi olasılığı, etik etmenler kadar politik, yargısal, ekonomik ve kültürel etmenlere de bağlıdır...uygulamaya konan etik, kişisel ve mesleki bir etiğin alanlarını açan ya da kapayan şartlanmaların arka planında değerlendirilmek zorundadır" (aktaran Morresi, 2003: 31). Dolayısıyla yapılması gereken şey 'aynı anda iktisadi, etik ve iletişimsel olan bütünleşik bir rasyonalite üretmektir'.

Sonuç: Yeni Haber Anlayışı Zemininde Bir Etik

Bu rasyonalitenin iletişimsel ayağında en önemli sorun, habere dair varolan anlayışın dönüştürülmesi sorunudur. Yeryüzünün kurulu düzeninde boyunsunan ya da ezilenler lehine bir anlam alanı açabilecek yeni etiğin dayanağını oluşturabilecek önerme ise şu olmalıdır: haber, sanıldığı gibi gerçeği nesnel olarak yansıtabilecek bir bilgi türü değildir. Her şeyden önce haberler, toplumsal gücün türlü uygulamalarının örtük ya da açık sahnesidirler. Söz konusu uygulamaları, doğal, normal, meşru ve ezelden ebede süren birer hareketmişçesine de yeniden üretirler. Hatta eleştirirken bile bunu yaparlar. Çünkü güç uygulamalarını eleştirerek temsil edişleriyle, kaçınılmaz olarak, onlara bir *varoluş* kazandırır. Haberler, hayatlarını ve kendilerini temsil ettiği, gösterdiği, sergilediği insanların varoluşlarına ciddi bir müdahalede bulunan metinlerdir. Onları adlandırarak, onları kategorize ederek, sınıflandırarak, onları halihazırda kullanılan hayata dair belirli haber temalarının içine sıkıştırarak, onları haber anlatısına ve diline boyun eğdirerek, onları iyi veya kötü, köle veya efendi, kurban veya fail konumlarına hapsederek müdahalesini gerçekleştirmektedir.

Habercinin işbaşındayken nasıl bir iş yaptığına dair öz farkındalığına bakıldığında, yansıtıma dayalı bir yaklaşım içerisinden çalışan haberci için, "yansıttığı" şeyin, olgunun/olayın kendisinden başka bir şey olmadığını zannederek haberini yapar. Bu algılama onu, olgunun/olayın içindeki insanlara ve genel olarak da insan unsuruna karşı sorumsuz kılabilir. Haberci, kendisini sadece "gerçeğe" karşı sorumlu hissedebilir. Yanılsamalı bir şekilde, gerçek denilen şeyle arasında koyacağı mesafeyle onu en tarafsız bir üçüncü noktadan

yakalayabileceğini öne sürebilir. Oysa gerçek dediğimiz şey, insanların toplumsal dünyada birbirleri arasındaki ilişkilere dair geliştirdikleri, inandıkları ve savundukları çeşitli imgesel tasarımlar arasındaki mücadelede ortaya çıkmaktadır. Yani gerçeğin yaratımı, gücün hareketlendirdiği bir alanda olup bitmektedir. Öyleyse gerçek, halihazırdaki güç ilişkilerince kurulur. Gazetecinin kendisini bu verili alanından azade bir üst bakış noktasında görmesi, çağımız haberciliğine dair yapılabilecek en naif anlatımlardan biri olmaya mahkumdur.

Eleştirel haberciliğin yeni dayanakları, hem insanın varoluş olanaklarıyla bağlantılı kurulmaya başlandığı ölçüde, hem de okuyucuların/izleyicilerin gerçeklikle ilişkilerinin inşaaya dayalı olduğunu hareket noktası olarak almaya başladığı ölçüde geliştirilebilir. Bu yeni dayanak noktasını kurmak, bir bakıma gazetecinin “gerçeği yansıtan” meslek erbabı konumundan vazgeçmesi anlamına da gelmektedir. Gazeteci için bu konum yerine insanı ve insanın varoluşsal değerini merkeze alan, çok taraflı ancak hükmedenin değil daima hükmedilenin yanında olan yeni bir konum benimsemek acaba çok mu zordur? Belki... Ancak habercilik etiğinin yeni dayanağı, habere konu olan *her şeyin* insanla ve insanın varoluşuyla zaten içsel olarak bağlantılı olduğunu idrak etmekle ve bu idrakı, bu farkındalığı medya çalışanlarının vicdanı ve bilinci haline getirecek sürekli ve yaygın bir çabayla kurulabilir. Bu sayede belki toplumsal güç ilişkilerini sürekli yapılandıran, bu güç ilişkilerinin değişmesi için herhangi bir umut vaat etmekten uzak günümüzdeki yaygın haberciliğin etik sorunlarının üstesinden gelinir. Sadece gazetecinin/habercinin gerçek ile yeni bir tür ilişkilendirmeyi yapabilmesi koşulunda etik, önemli bir başvuru çerçevesi olabilir: Yani gazeteci gerçek denilen şeyin, insanların toplumsal dünyada birbirleri arasındaki ilişkilere dair geliştirdikleri, inandıkları ve savundukları çeşitli imgesel tasarımlar arasındaki mücadelede ortaya çıktığını bilerek; toplumsal, politik, kültürel, ekonomik boyutları olan bu farklı tasarımlar veya tahayyüller arasındaki mücadelenin ise boşlukta değil, verili güç ilişkileri zemininde sürdüğünü kavrayarak; gerçeğin yaratımının, gücün hareketlendirdiği bir alanda olup bittiğini kabul ederek varolan habercilik anlayışını ve ona dayalı etik anlayışını terk edebilir. Gazeteci/ haberci ancak ve ancak “kendi etkinliğinin doğasının farkında olduğu ölçüde” mesleki etik anlayışını geliştirebilir, sürdürebilir. Dolayısıyla habercilik/ gazetecilik etiğinin kökeninin, mesleki pratiklerin kendi içine gömülü olmaktan çok, gazetecinin yaşama pratiklerine ve dünyayla ilişki kurma tarzına gömülü olduğunu söylemek gerekir. Bunun anlamı, habercinin/ gazetecinin etik sorumluluğunun sanıldığından daha fazla olduğudur.

Kadına yönelik şiddet konusunda habercinin kendi uğraşının/işinin doğasını kavrayan böylesi bir farkındalık geliştirmesi, habercilik etiğinin yeni dayanağını sağlayacaktır. Yine de bu konuda bütünüyle iyimser olabilmek için, varolan habercilik dilini besleyen hem medyadaki hem de toplumsal alandaki cinsiyetçi söylemin ve ataerkil zihniyetten besleyen (hem de onu besleyen) anlam rejiminin bütünlüğünün de dönüşmesi gerekmektedir. Ataerkil anlam rejimi tarafından ne olduğu saptanan ve sınırlandırılan gerçek, kadının kendi gerçeği değildir. Kendi dünyasının gerçeğinin ne olduğunu ortaya koyabilmesi için ise, gazetecinin/ habercinin yardımına gereksinmektedir. Bu yardım, haber medyası sektöründe kadın gazetecilerin sayısının artması ve yönetici konumlarda ağırlıklı istihdam edilmelerinin yanı sıra, gazetecinin rutin haber yazımı ve habercilik uygulamalarının dışında bir yerde konumlanmasıyla olabilir. Kadınların sektördeki azlığının, haber medyasında cinsiyetçi imgelerin yeniden üretimini kolaylaştırdığı ve kadına yönelik şiddeti bir bakıma doğallaştırdığı doğrudur. Ancak bir söylemin üretilmesi ve dolaşımda tutulması, o söylemden zarar gören kesimlerin farkında olmaksızın buna katkı yapacak anlam üretimini gerçekleştirmelerinin de bir sonucudur. Bu durumda kadınların medya sektöründe sayıca artışı, ataerkil anlam rejimini otomatik olarak dönüştürmeye kuşkusuz yetmeyecektir. Bundan dolayı asıl yardım, kadın veya erkek gazetecinin/habercinin kadın aleyhine olan cinsiyetçi ataerkil söylemin unsurlarını habere katmamasıyla mümkün olabilir. Bu yöndeki söylemsel tercihleri konusunda, gazetecinin/habercinin çalıştığı kuruluşlarda ısrarlı olmasıyla mümkün olabilir. Ve gazeteci için asıl büyük meydan okuma da budur.

- ¹ Bu yazı, KSGM tarafından yayınlanan *Kadına Yönelik Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik* başlıklı çalışmamın bir bölümünden yararlanılarak ve genişletilerek hazırlanmıştır.
- ² Nilüfer Timisi, *Medyada Cinsiyetçilik* (Ankara: KSGM yayını, 1996).
- ³ H.L. Steeves, “Feminist Teoriler ve Medya Çalışmaları”, *Medya İktidar İdeoloji*, derl. Mehmet Küçük (İstanbul: Ark yayınları, 1994), 105-167.
- ⁴ Bu dönemdeki temsillerle kamusal alan akli olan erkeğe ait bir alan kırırken; ev ve aile yaşantısının sürdüğü özel alan da ‘rasyonel olmayan’ kadına ait bir alan kılınmıştır. 1980’lerden itibaren ise televizyon programlarında kadın ve erkek karakterlerin sunumunda daha dengeli ve eşitlikçi bir temsile dair hareketlenmeler başlamıştır. Geleneksel kadın imgesi sürdürülürken çağdaş, kendinden emin, çalışan, rasyonel, güçlü ve bağımsız kadın imgesi de üretilmeye başlamıştır. Bu karakterler de aile ve meslek yaşantısını bir arada sürdürmek için erkeğin vermediği kadar mücadele veren, gerekirse ailesi ve işi arasında tercih yapmak zorunda kalan, sonuçta tercihinden dolayı mutsuz olan kadın karakterlerdir. Dolayısıyla da modern kadın figürü, 1980’lerde karşımıza bölünmüş bir kimlik olarak çıkmaktadır. 1990’lardan itibaren, toplum hayatında etkin olan ve aile yaşamı ile iş yaşamını dengelemiş, sağlıklı ve güzel olan bir tür ‘süper kadın’ imgesini güçlendirecek medya içeriklerinin dolaşıma girdiğine tanık olunmaktadır. Tam da bu dönemden başlayarak toplumsal cinsiyete dair eril söylemin hakimiyetinin göstergesi olan kadın imgeleri, feminist iletişim ve medya çalışmalarının merkezi ilgi konusu haline gelmiştir.
- ⁵ Raymond Williams, *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim* (Ankara: Dost, 2003).
- ⁶ Williams, *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim*, 103.
- ⁷ C. Kay Weaver, ve C. Carter (ed.) *Critical Readings: Violence and the Media* (USA: Open University Press, 2006).
- ⁸ Ünsal Oskay, *Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri* (İstanbul: Der yayınları, 2000).
- ⁹ Cynthia Carter, “When the Extraordinary Becomes Ordinary: Everyday News of Sexual Violence” *News, Gender and Power*, ed. Cynthia Carter, Gill Branston & Stuart Allan (London: Routledge, 1998).
- ¹⁰ Aysel Aziz vd (ed.), *Medya, Şiddet ve Kadın* (Ankara: KSGM yayını, 1994).
- ¹¹ Bu konuda Türkiye’de yapılmış önemli araştırmalar arasında *Televizyon, Kadın ve Şiddet* (derl. Nur Betül Çelik, 2000), *Medya ve Aile İçi Şiddet* (derl. Emel Armutçu, 2008), *Medyada Cinsiyetçilik* (Nilüfer Timisi, 1997), *Medya ve Cinsiyetçilik* (Mine Gencil Bek ve Mutlu Binark, 2000), *Medya Şiddet ve Kadın* (derl. Aysel Aziz vd. 1994), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik* (Çiler Dursun, 2008) çalışmalarını sayabiliriz.
- ¹² Özellikle eleştirel bir çerçeveye sahip olan fenomenolojik yaklaşımda haberin ne olduğunun açıklandığı bir yazı için bkz. Çiler Dursun, “Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?,” *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*, derl. Çiler Dursun, (Ankara: Elips kitap, 2004).
- ¹³ Dursun, “Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?.”
- ¹⁴ G.J. Robinson, “Women, Media Access and Social Control,” *Women and the News*, ed. L.K. Epstein (New York: Hastings house, 1978) 87-108.
- ¹⁵ Stuart Allan, *News Culture* (Berkshire: MacGraw Hill, 2004) ve Stuart Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” *News, Gender and Power* ed. Cynthia Carter, Gill Branston and Stuart Allan /London: Routledge., 1998), 121-137.
- ¹⁶ Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 121.
- ¹⁷ Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 122.
- ¹⁸ Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 122.
- ¹⁹ Bakhtin’den aktaran Allan, *News Culture*, 127.
- ²⁰ Kimberley K. Burks, and Vernon A. Stone, “Career Related Characteristics of Male and Female News Directors” *Journalism Quarterly*, 70, no.3 (1993): 542-549.
- ²¹ Allan, *News Culture*, 128.
- ²² Eser Köker, “Medya Çalışanlarının Cinsel Şiddeti Yorumlama Biçimleri,” *Televizyon, Kadın ve Şiddet*, derl. Nur Betül Çelik, (Ankara: Kiv yayınları, 2000), 317-352.

- ²³ Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 129.
- ²⁴ Emel Armutçu, ed. *Aile İçi Şiddete Son Konferansı: Medya ve Aile İçi Şiddet* (İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, 2008).
- ²⁵ Armutçu, *Aile İçi Şiddete Son Konferansı*, 35-36.
- ²⁶ Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 126.
- ²⁷ Christmas’dan aktaran Allan, “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” 130.
- ²⁸ Allan, *News Culture*, 135.
- ²⁹ Helen Benedict, *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes* (New York: Oxford University Press, 1992).
- ³⁰ İlkın ‘basın ahlakı’ kavramıyla yirminci yüzyılın başlarından itibaren gündeme gelmeye başlayan etik arayışlar, o gündün bu güne ‘basın özgürlüğü’ sorunu ile hep bir iç içelik sergilemiştir. Gazeteciliğin, insanların haber, enformasyon ve düşünceleri iletme hakkı ile haber, enformasyon ve düşünceleri alma hakkı arasında bir tür köprüleme yapan bir meslek oluşu, bu iç içeliğin temel nedenidir.
- ³¹ Bununla birlikte gazetecilerin belirli kurallar, ilkeler ve anlayışlar çevresinde birleşmeleri kesintili giden bir süreçtir. Her ne kadar basın ahlakı ve meslek etiği ile ilgili kuralların meslekte çalışanlar tarafından geliştirilmesi ve onaylanması genel kabul gören bir yaklaşım olsa da; bu tür arayışların kamuyu aydınlatma ve bilgilendirme görevini sınırlandırarak basın özgürlüğünü zedeleyebileceği kaygısı bütünüyle yok olmuş değildir.
- ³² Enrico Moressi, *Haber Etiği*, çev. Fırat Genç (Ankara: Dost Kitabevi, 2006).
- ³³ Moressi, *Haber Etiği*, 23.
- ³⁴ Güncel somut durumu kavramak açısından çeşitli ülkelerin gazetecilik/habercilik etiğini çerçeveleyen günümüzde geçerli metinlerini gözden geçirmek için <http://www.ijnet.org/Director.aspx?P=Ethics> adresine bakılabilir.
- ³⁵ Profesyonel Gazeteciler Toplumunu (Society of Professional Journalism) SPJ, 1987 ve 1996 değişiklikleri.
- ³⁶ Yasemin İnceoğlu, *ABD’de Medya* (İstanbul: Der Yayınları, 1994).
- ³⁷ Zeynep Alemdar, *Oyunun Kuralı: Basında Özdenetim*, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1990).

Kaynakça

- ABD ve Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Sorunları*, (İstanbul: Aydın Doğan Vakfı Yayınları, 1997).
- Alankuş, S. (derl.), *Kadın Odaklı Habercilik* (İstanbul: IPS Vakfı Yayınları, 2007).
- Alemdar, Z. *Oyunun Kuralı: Basında Özdenetim*, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1990).
- Allan, S. *News Culture* (Berkshire: MacGraw Hill, 2004).
- Allan, S. “(En)Gendering The Truth Politics of News Discourse,” *News, Gender and Power*, ed. Cynthia Carter, Gill Branston & Stuart Allan (London: Routledge, 1998), 121-137.
- Arat, Y. & Altınay A., *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet* (Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 2000).
- Armutçu, E. ed. *Aile İçi Şiddete Son Konferansı: Medya ve Aile İçi Şiddet* (İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, 2008).
- Avşar, Z. ve Öngören G. *Radyo ve Televizyon Hukuku* (Ankara: RTÜK Yayını, (2003).
- Avrupa Birliğinde Medya Mevzuatı* (İstanbul: RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneği Ortak Yayını, 2005).
- Aziz, Aysel vd. *Medya, Şiddet ve Kadın* (Ankara: KSGM Yayını, 1994).
- Bek, Mine Gencel, *Avrupa Birliği ve Türkiye’de İletişim Politikaları* (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2003).
- Bek, M.G ve Binark, M. *Medya ve Cinsiyetçilik* (Ankara: KASAUM Yayını, 2000).

- Belsey, A. ve Ruth Chadwick, *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*, çev.N.Türkoğlu (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1998).
- Benedict, Helen. *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes* (New York: Oxford University Press, 1992).
- Kimberley K. Burks, and Vernon A. Stone, "Career Related Characteristics of Male and Female News Directors" *Journalism Quarterly*, 70, no.3 (1993): 542-549.
- Carter, C. "When the Extraordinary Becomes Ordinary: Everyday News of Sexual Violence", *News, Gender and Power*, ed. Cynthia Carter, Gill Branston & Stuart Allan (London: Routledge, 1998).
- Çelik, N.B. *Televizyon, Kadın ve Şiddet* (Ankara: Kiv yayınları, 2000).
- Dursun, Ç. "Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?", *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*, derl. Çiler Dursun (Ankara: Elips Kitap, 2004).
- Hartley, J. *Understanding News* (London:Routledge, 1982).
- İnceoğlu, Yasemin. *ABD'de Medya* (İstanbul: Der Yayınları, 1994).
- Karadağ, Gökmen, *AB'nin Medyası Medyanın AB'si* (İstanbul: Güncel Yayıncılık, 2006).
- Köker, Eser. "Medya Çalışanlarının Cinsel Şiddeti Yorumlama Biçimleri," *Televizyon, Kadın ve Şiddet*, derl. Nur Betül Çelik, (Ankara: Kiv yayınları, 2000), 317-352.
- Matelski, Marilyn, J. *TV Haberciliğinde Etik* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995).
- Medya ve Aile İçi Şiddet* (İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, 2007).
- Medyada Şiddete Duyarlılık*, (Ankara: RTÜK Yayını, 2004).
- Mojab, Shahrzad ve Nahla Mohab. *Namus Adına Şiddet: Kuramsal Yaklaşımlar* (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006).
- Moressi, E. *Haber Etiği*, çev. Fırat Genç (Ankara: Dost Kitabevi, 2006).
- Oskay, Ünsal. *Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri* (İstanbul: Der Yayınları, 2000).
- Rakow, L & Kranich K. "Woman as Sign in Television News," *Journal of Communication* 41, vol. 1 (1991): 8-23.
- Rigel, Nurdoğan. *Haber, Çocuk ve Şiddet* (İstanbul: Der Yayınevi: 1995).
- Robinson, G.J. "Women, Media Access and Social Control", L.K. Epstein, ed. *Women and the News*. New York: Hastings House, 1978), 87-108.
- Steeves, H.L. "Feminist Teoriler ve Medya Çalışmaları", *Medya İktidar İdeoloji*, derl. M.Küçük (Ark: İstanbul, 1994), 105-167.
- Şiddet ve İntihar Haberleri*, (Sempozyum) (Ankara: RTÜK Yayını, 2002).
- Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkiler (Ankara: RTÜK Yayını, 2006).
- Timisi, Nilüfer. *Medyada Cinsiyetçilik* (Ankara: KSGM Yayını, 1996).
- Weaver, C.Kay & Carter C. (ed.) *Critical Readings: Violence and the Media* (USA: Open University Press, 2006).
- Williams, R. *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim* (Ankara: Dost, 2003).